

the 1990s, the number of people in the UK who are aged 65 and over has increased from 10.5 million to 13.5 million (15.5% of the population).

There is a growing awareness of the need to address the needs of older people, and the Government has set out a strategy for doing so in the White Paper on *Ageing Better: A New Strategy for Older People* (Department of Health, 2002). The White Paper sets out a number of key objectives, including:

- to improve the health and well-being of older people;
- to improve the opportunities for older people to live independently and to participate in society;
- to improve the opportunities for older people to live in their own homes;
- to improve the opportunities for older people to live in their own communities.

The White Paper also sets out a number of key actions, including:

- to improve the health and well-being of older people by increasing the number of GPs and other health professionals who are trained to care for older people;
- to improve the opportunities for older people to live independently and to participate in society by increasing the number of community centres and other facilities that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own homes by increasing the number of home care services and other services that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own communities by increasing the number of housing options that are available to older people.

The White Paper also sets out a number of key actions, including:

- to improve the health and well-being of older people by increasing the number of GPs and other health professionals who are trained to care for older people;
- to improve the opportunities for older people to live independently and to participate in society by increasing the number of community centres and other facilities that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own homes by increasing the number of home care services and other services that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own communities by increasing the number of housing options that are available to older people.

The White Paper also sets out a number of key actions, including:

- to improve the health and well-being of older people by increasing the number of GPs and other health professionals who are trained to care for older people;
- to improve the opportunities for older people to live independently and to participate in society by increasing the number of community centres and other facilities that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own homes by increasing the number of home care services and other services that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own communities by increasing the number of housing options that are available to older people.

The White Paper also sets out a number of key actions, including:

- to improve the health and well-being of older people by increasing the number of GPs and other health professionals who are trained to care for older people;
- to improve the opportunities for older people to live independently and to participate in society by increasing the number of community centres and other facilities that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own homes by increasing the number of home care services and other services that are available to older people;
- to improve the opportunities for older people to live in their own communities by increasing the number of housing options that are available to older people.

JOHANNA SPYRI
Heidi

JOHANNA SPYRI

12 Haziran 1827'de İsviçre'nin Hirzel kasabasında doğdu. 1852'de Bernhard Spyrî'yle evlendi. Zürih'e taşındı ve burada romanlar, çocuk kitapları yazdı. *Heidi* en bilinen kitabıdır. Edebiyatın yanı sıra kendini yardımlaşma çalışmalarına, hayır işlerine adadı. 7 Temmuz 1901'de, Zürih'te hayatını kaybetti.

*Heidis Lehr- und Wanderjahre /
Heidi kann brauchen, was es gelernt hat*

İletişim Yayınları 2730 • İletişim Çocuk Klasikleri 7
ISBN-13: 978-975-05-2639-8
© 2019 İletişim Yayıncılık A. Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2019, İstanbul

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli
TASARIM Suat Aysu
KAPAK ve İLLÜSTRASYON Seda Mit
İÇ İLLÜSTRASYONLAR Maria L. Kirk
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOHANNA SPYRI

Heidi

*Heidis Lehr- und Wanderjahre /
Heidi kann brauchen, was es gelernt hat*

ÇEVİREN
DEVİRİM E. ALKIŞ

iletişim

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
<i>BİRİNCİ CİLT</i>	
HEIDI'NİN ÖĞRENİM VE GEZİ YILLARI	13
<i>İKİNCİ CİLT</i>	
HEIDI ÖĞRENDİKLERİNİ KULLANABİLİR	231
KARAKTERLER	379
SÖZLÜK	381

Ö N S Ö Z

Televizyonla büyüyen ilk kuşağın 1974 yapımı Japon çizgi film serisinden tanıdığı *Heidi* için en ünlü İsviçreli dememiz pek de yanlış olmaz. İçinde ünlü anime ustası Hayao Miyazaki'nin bulunduğu ekip tarafından yaratılan çizgi film deyim yerindeyse dünyada tam bir fırtına estirir. Dizinin gösteriminden önce Almanya'da jenerik müziği Christian Bruhn tarafından baştan bestelenir. Bizim yıllar geçse de, Almanca bilmesek de unutmadığımız şarkı, bu şarkıdır. Aslında *Heidi*'ye sinema ve televizyonun gösterdiği ilgi çok daha öncelere uzanıyor. İlk film 1920'lerde, henüz filmler sessiz çekilirken yapılır. O filmi 1937'de çocuk yıldız Sherley Temple'ın oynadığı versiyon takip eder. En son film ise 2015 yılında İsviçre-Almanya ortak yapımı, Bruno Ganz'ın Alm Öhi'yi oynadığı filmidir. Bunun dışında çeşitli zamanlarda farklı ülkelerde çekilen diziler de söz konusu.

Peki *Heidi*'yi bu kadar popüler yapan ne? Belki bunun için kitabın yazarı Johanna Spyri'nin hayatına, kitabı hangi şartlarda yazdığına bakmak bize bir ipucu verir. Spyri dünyaya bir kasaba doktorunun kızı olarak gelir. Altı çocuklu bir ailede, dönemin şartlarına göre iyi bir eğitim alarak büyür. On beş yaşına gelince taşradan çıkar ve teyzesinin yanına, Zürih'e gider, orada iki yıl kalır. Heidi'nin Frankfurt seyahatini andıran bu konaklamadan sonra iki yıl yatılı okuyarak Fransızca öğrenir. İsviçre o zamanlar, yani 19. yüzyılda bugün aklımıza gelen o varlıklı, zengin, refah içindeki ülke değildir. İngiltere'den yayılan sanayileşme dağlar arasındaki ülkeye biraz geç ulaşır. Sanayileşmenin ilk sancuları ülkede duyulmaya başlanır. Kırsaldan şehirlere göçler, şehirlere gelip de karın tokluğuna çalışan insanlar, cebinden başka bir şey düşünmeyen fabrikatörler... Tüm bunların ortasında da gittikçe unutilen, bizim de bugün sık sık andığımız o eski, güzel değerler.

Johanna Spyri yirmi beş yaşındayken hukukçu Bernhard Spyri ile evlenir. Bernhard Spyri tam bir işkoliktir, Richard Wagner'in en yakın arkadaşlarından. Çiftin 1855 yılında çocukları olur, doğumdan sonra Johanna Spyri uzun sürecek bir depresyona girer. Belki de bu depresyondan çıkış yolu olarak gördüğünden, geç yaşlarda yazmaya başlar. İlk yazdıklarını kendi adıyla çıkarmaz. 1881 yılına gelindiğinde Heidi'nin birinci kitabını, bir yıl sonra da ikinci kitabını yayımlar. Ölene kadar otuzdan fazla kitap yazar, ama bu kitaplar yazı kariyerinin başlarında yazdığı *Heidi* kadar popüler olmaz.

Çeviriyi yaparken Heidi'nin içimizde bu kadar sıcak bir yer bulmuş olmasının nedeni nedir diye düşündüm. Heidi sık sık Pollyanna ile karşılaştırılır, hatta karıştırılır. Heidi'nin de Pollyanna gibi dünyaya olumlu baktığı söylenebilir. Heidi'nin olumsuzlukla, dünyaya gelir gelmez karşılaştığımız,

bizi hayat boyunca ele geçirmeyi planlayan kaderle bir mücadelesi vardır. Bu mücadeleyi hep olumlu pencereden bakarak yapar, pes etmez. Annesi ve babası ölmüş bir çocuk olarak getirilip bırakıldığı Alplerin tepesindeki kulübede, yalnızlığı seçmiş, çatık kaşlı dedesi Alm Öhi'ye vicdanı, iyiliği hatırlatır. Okuldan kaçan, okuma yazmayı ilerlemiş yaşına rağmen öğrenememiş Çoban Peter'den ümidi kesmeyen tek odur, ona okuma yazma öğretir.

Heidi'nin dünyası tüm o sanayileşen, uçsuz bucaksız sınırlara sahip kentlere nazaran dağlardır. Alabildiğine yeşil çayırlardır, yalnız başına zirvede uçan büyük kuştur, fısıldayan çam ağaçlarıdır. Frankfurt'un binalardan, taş caddelerden oluşan karmaşasında yaşayamaz. Heidi'nin kendi tercihleri vardır, tercihlerinin içinde var olduğu sürece, olumlu halini muhafaza edebilecektir.

Johanna Spyri ilk sanayileşme döneminin küçülen ailelerine, şehirlerin grisi içinde dağınık halde yaşayan, yoksullaşan insanına bir arada olmanın, yardımlaşmanın, doğayla iç içe olmanın güzelliklerini romanında bolca anlatır. Bu sıcaklık insanlara akmaya aradan yüz kırk yıl geçmiş olmasına rağmen devam ediyor.

DEVİRİM E. ALKIŞ

BİRİNCİ CİLT

**HEIDI'NİN ÖĞRENİM
VE GEZİ YILLARI**

Alm-Öhi'ye Çıkarken

Sevimli Maienfeld köyünden başlayan yaya yolu yeşil, ağaçlı koridorun arasından geçip dağların başladığı bölgeye kadar uzanır; dağlar, aşağıda kalan vadiyi adeta ağırbaşlılıkla izler. Fundalığa gelenleri bir süre sonra çayırlar ve dağ otlarının güçlü kokuları karşılar. Bu yol dosdoğru, dimdik Alp'lere çıkar.

Güneşli, açık bir haziran sabahı buralı olduğu her halinden belli, iriyarı, güçlü bir genç kadın, elinden tuttuğu küçük bir kız çocuğuyla bu dar dağ patikasında yürüyordu. Çocuğun yanakları öyle al aldı ki, güneşte yanmış tenine rağmen kıpkırmızı parlıyordu. Aslında bu duruma pek şaşmamak lazımdı: Çocuk sıcak haziran güneşine rağmen dışarıda san-

ki acı bir ayaz varmışçasına paketlenmişti. En fazla beş yaşındaydı. Ama bunu dış görünüşünden anlamak imkânsızdı, çünkü iki ya da üç kıyafet üst üste giydirilmiş, bunlar yetmezmiş gibi büyük, kırmızı bir örtüye sarılmıştı. Böylece bu küçük insan dağda sıcak tutmaya yarayan ağır mı ağır çivili dağ ayakkabılarına yapıştırılan şekilsiz bir surete dönüşmüştü.

Bir saatlik yolculuğun ardından, tepe ile vadi arasında yer alan “Dörfli” adındaki köye vardılar. Köyden geçtikleri esnada neredeyse her evden onlara seslenenler oldu. Bazen pencereden, bazen kapıdan, bazen yoldan. Çünkü burası memleketleriydi. Ama yine de hiçbir yerde durmadılar, kadın tüm selamları yürürken aldı, yine tüm soruları yürürken cevapladı, ta ki köyün sonundaki dağınık evlerin en sonuncusuna varana kadar. Burada kapıdan bir ses geldi: “Biraz beklesene Dete, eğer yukarı çıkıyorsan ben de geliyorum.”

Kadın durdu. Hemen çocuğun elini bıraktı. Yere oturuverdi.

“Yorgun musun?” diye sordu.

“Hayır, ama sıcaktan yanıyorum,” diye karşılık verdi çocuk

Kadın “Az kaldı. Sadece biraz daha gayret edip büyük adımlar atmalısın. İşte o zaman bir saat içinde yukarıdayız,” diyerek çocuğu cesaretlendirmeye çalıştı.

Birden kapıdan iyi birine benzeyen şişman bir kadın çıktı ve ikisine eşlik etmeye başladı. Çocuk aya-

ğa kalkmış, hemen Dörfli sakinleri ile çevrede oturanlar hakkında hararetli bir sohbeta dalan iki eski ahbabın peşinden yürümeye başlamıştı.

“Söylesene, çocukla nereye gidiyorsun böyle Dete?” diye sordu yeni gelen kadın. “Kız kardeşinin çocuğu olmalı, anasız-babasız kalan çocuk.”

“Evet, o,” diye karşılık verdi Dete. “Onu Öhi’ye götürüyorum. Orada kalacak.”

“Ne, çocuk Alm-Öhi’de mi kalacak? Aklını mı kaçırdın Dete! Böyle bir şeyi nasıl yapabilirsin? İhtiyar o planı yapan kafanla beraber seni anında kapının önüne koyar.”

“Bunu yapamaz, o büyükbabası, hem artık onun da taşın altına elini koyması lazım, çocuğa bugüne kadar kim baktı, ben baktım. İşin doğrusu şu Barbel; bir iş var ve ben bu işi çocuk yüzünden kaybetmek istemiyorum. Artık büyükbaba da biraz büyükbabalığını yapmalı.”

Ufak tefek Barbel büyük bir şevkle “Evet, o da diğer insanlar gibi olsaydı,” diye söze karıştı; “Ama onu sen de ta-

nıyorsun. Bir çocukla ne yapabilir ki? Hem de böyle küçücük bir çocukla. Buna dayanamaz. Hem sen nereye gidiyorsun?”

“Frankfurt’a,” diye açıkladı Dete, “Orada çok iyi bir iş buldum. Bir aile geçen yaz aşağıdaki kaplıcaya gelmişti, odaları benim baktığım koridordaydı, onlarla ilgilenmiştim. O zaman beni yanlarında götürmek istemişlerdi. Fakat gidememişim. Şimdi yenden geldiler ve beni gene götürmek istiyorlar. Emin ol ki bu sefer ben de gitmek istiyorum.”

Barbel sesini yükselterek “Çocuğun yerinde olmak istemezdim!” dedi, sonra kendini savunan bir hareket yaptı. “Hiç kimse ihtiyarın yukarıda ne yaptığını bilmiyor! Kimseyle selamı sabahı yok, bir kez olsun kiliseye adım attığı görülmuş değil. Yine de yılda bir defa kalın sopasıyla aşağıya indiğinde herkes ondan kaçıp saklanıyor. Kalın gri kaşları ve korkunç sakalıyla, karşılaşmadığın için sevineceğin yaşlı büyücüleri, kızılderilileri hatırlatıyor.”

“Ama yine de,” dedi Dete itiraz ederek “O, çocuğun büyükbabası ve çocuğa bakmak zorunda. Umu-
runda olmazsa da günah benden gider.”

“Bilmek istediğim tek şey var,” dedi Barbel merakla, “O da ihtiyarın yukarıda, öyle kuş uçmaz kervan geçmez otlakta tek başına yaşayıp hiç kimseyle görüşmemesinin gerçek nedeni. Onun hakkında bir sürü şey anlatıyorlar. Eminim sen de kız kardeşinden bir şeyler duymuşsundur, değil mi Dete?”